

**Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi
İqtisadi İslahatlar Elmi Tədqiqat İnstitutu**

**2019-ci il üzrə
HESABAT**

Dekabr, 2019

Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi

İqtisadi İslahatlar Elmi Tədqiqat İnstitutunda 2019-cu il ərzində görülmüş işlər barədə

HESABAT

2019-cu il ərzində İqtisadi İslahatlar Elmi Tədqiqat İnstitutunda görülmüş işlər Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 6 dekabr tarixli 1138 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Milli iqtisadiyyat və iqtisadiyyatın əsas sektorları üzrə strateji yol xəritələri”ndə, Dövlət Proqramlarında nəzərdə tutulmuş müvafiq tapşırıqlar, eləcə də əlavə tapşırıqlar istiqamətinə yerinə yetirilmişdir. Həmçinin, İqtisadiyyat Nazirliyi üzrə icrası İnistuta tapşırılmış “Biznes mühiti və beynəlxalq reytinglər üzrə Komissiyanın Texnologiya və İnnovasiyalar İşçi Qrupunun 2019-cu il üçün fəaliyyət planı”nın icrası istiqamətində də işlər yerinə yetirilir.

- ***“Azərbaycanın sosial-iqtisadi göstəricilərinin makroekonometrik proqnoz modelinin qurulması”*** (İqtisadi siyasət şöbəsi üçün) tədqiqat işi üzrə qeyd etmək vacibdir ki, bu vaxtadək Dövlət Statistika Komitəsinin və eləcə də digər dövlət orqanlarının tədqim etdiyi məlumatlar modelin qurulması üçün yetərli olmamışdır. Dövlət Statistika Komitəsi tərəfindən Milli Hesablar Sisteminin göstəriciləri müxtəlif dövrlər üzrə fərqli metodologiyalar tətbiq edilməklə formalaşdırıldığından bu məlumatların eyni metodologiya əsasında yenidən formalaşdırılması qarşılıqlı razılaşdırılmış metodoloji mülahizələrə müvafiq olaraq Dövlət Statistika Komitəsi və İnstitutun birgə səyi nəticəsində yenidən həyata keçirilmişdir.

Növbəti mərhələdə qurulmuş məlumat bazası əsasında emal edilmiş giriş verilənləri EViews ekonometrik proqram paketinə daxil edilmiş və onların statistik xüsusiyyətləri təhlil edilmişdir.

Daha sonra emal edilmiş məlumatlar əsasında beynəlxalq təcrübəyə əsaslanmaqla modelin endogen və ekzogen göstəriciləri müəyyən edilmiş (63 göstərici, o cümlədən 41 endogen, 22 ekzogen), davranış tənlikləri (41 tənlik (o cümlədən bir sıra köməkçi tənliklər)) formalaşdırılmış və ilkin formada dinamik ən kiçik kvadratlar üsulu ilə (Dynamic Least Squares) model qurulmuşdur. Tədqiqat işinin hesabatı hazırlanaraq İqtisadiyyat nazirinin dərkənarı ilə İN-D/Y-15174/2019 nömrəli 11.07.2019-cu il tarixli xidməti məruzə əsasında İqtisadi Siyasət şöbəsinə təqdim olunmuşdur.

- ***Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi Kollegiyasının 12 nömrəli Qərarının 4.3. bəndi və “Qeyri-neft sektorunda rəqabətqabiliyyətli daxili istehsalın dəstəklənməsi ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 19 sentyabr 2018-ci il 497 nömrəli Sərəncamının 2.2. Yerli istehsalı rəqabətqabiliyyətli olan konkret məhsulların siyahısının hazırlanmasının və istehsalının təşkilı kommərsiya cəhətdən səmərəli olan məhsulların təşviqinin təmin edilməsi”*** tapşırığının icrası istiqamətində tədqiqat işi yerinə yetirilmiş, eyni zamanda icranın təmin edilməsi məqsədilə yaradılmış İşçi Qrupunun birgə iclasları İnstitutun katibliyi ilə keçirilmişdir (12.04.2019. il 3-cü iclas, 28.06.2019. il 4-cü iclas). İlkin mərhələdə qeyri-neft məhsulları üzrə xarici iqtisadi fəaliyyətin mal nomenklaturasının həmahəng sisteminin (XİFMN) 6 rəqəmli əmtəə mövqələri üzrə ixrac olunan 3500-dən

çox əmtəə mövqelərinin Balassa metodu tətbiq etməklə aşkar müqayisəli üstünlüyü (AMÜ) qiymətləndirilmişdir. Qiymətləndirmə nəticəsində 2015-2017-ci illər üzrə aşkar müqayisəli üstünlüyə malik olan 85 alt əmtəə mövqeyinə aid məhsul seçilmişdir. İdxal göstəriciləri üzrə məhsullar İqtisadiyyat nazirliyinin Sənaye şöbəsi ilə işçi qaydada müzakirələr aparılmaqla ölkədə hazırda istehsal olunan və istehsalı mümkün hesab olunan məhsullar müəyyən edilmişdir. Daha sonra İqtisadi siyasət şöbəsi ilə birgə müzakirələr nəticəsində XİFMN-nin 10 rəqəmli kodları əsasında ölkəyə idxal olunan və dəyər ifadəsində ən böyük paya malik 200 alt əmtəə kateqoriyası (10 rəqəmli kodlarla) müəyyən edilmiş və onların içərisindən ölkədə istehsal imkanları ola biləcək, həmçinin idxalın əvəzləşdirilməsi baxımından əhəmiyyətli olan 124 alt əmtəə kateqoriyası seçilmişdir. Növbəti mərhələdə idxal üzrə seçilmiş 124 müxtəlif kod altında olan alt əmtəə kateqoriyası üzrə rəqabət üstünlüyünü müəyyən etmək məqsədilə daxili resurs sərfi metodu tətbiq edilmişdir. Müvafiq qiymətləndirmələr aparılmış, nəticədə siyahı üzrə 124 alt əmtəə kateqoriyasından 57 rəqabətqabiliyyətli məhsul müəyyən edilmişdir. İnstitutda istehsalı və ixracı rəqabətqabiliyyətli olan məhsulların konkret siyahısı hazırlanaraq müvafiq məktublarla bəndin icrası ilə əlaqədar aidiyyəti dövlət orqanlarının nümayəndələrindən ibarət yaradılmış İşçi qrupunda bir neçə dəfə müzakirə edilmiş, eyni zamanda həmin dövlət orqanlarının seçilmiş məhsullara dair münasibəti rəsmi qaydada Nazirliyə təqdim edilmişdir. Müvafiq rəy və təkliflər nəzərə alınmaqla məhsulların siyahısı yenidən tərtib edilmişdir.

Sərəncamın sözügedən bəndində qeyd olunan "istehsalının təşkili kommertiya cəhətdən səmərəli olan məhsulların təşviqinin təmin edilməsi" üçün İqtisadiyyat nazirinin müavini Şirzad Abdullayevin müvafiq dərkənarı ilə bənd üzrə həmicraçı şöbələrə və Nazirliyin aidiyyəti qurumlarına İnstitut tərəfindən 17.09.2019-cu il tarixli İN-D/Y-20275/2019 nömrəli xidməti məruzə göndərilmiş və sözügedən şöbələr və qurumlar bəndin icrası ilə bağlı gördükləri işlər barədə məlumatı İnstituta təqdim etmişdir.

Məlumat üçün bildiririk ki, İqtisadi siyasət şöbəsiindən daxil olmuş 24.09.2019-cu il tarixli, İN-D/Y-20723/2019 nömrəli xidməti məktubda bəzi məhsulların istehsalında istifadə edilən xammalların idxalına gömrük güzəştlərinin tətbiqi barədə təkliflərin Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinə təqdim edilməsi qeyd edilmişdir.

Ticarət siyasəti və Ümumdünya Ticarət Təşkilatı şöbəsiindən daxil olmuş 18.09.2019-cu il tarixli, İN-D/Y-20340/2019 nömrəli xidməti məktubda təqdim olunan məhsulların siyahısı üzrə əks olunan 15 məhsulun 4-ü (tomat, təzə və ya soyudulmuş, qabığı təmizlənmiş meşə fındığı, alma və bentonit gili) yerli sahibkarların qorunması və istehsalın tam olaraq formalaşdırılması məqsədilə Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 7 noyabr 2018-ci il tarixli 476 nömrəli qərarı ilə təsdiq olunmuş müddətli spesifik idxal rüsumu tətbiq olunan məhsullar siyahısında yer alır. Qeyd olunan Qərarın qüvvədə olma müddəti 15.12.2019-cu il olaraq müəyyənləşdirilmiş və hazırda qüvvədə olma müddətinin uzadılması ilə bağlı Nazirlik tərəfindən müvafiq işlər görüldüyü bildirilmişdir.

Azərbaycanda İxracın və İnvestisiyaların Təşviqi Fondudan (AZPROMO) daxil olmuş 03.10.2019-cu il tarixli, İN-D/Y-21536/2019 nömrəli xidməti məktubda bildirilir ki, "Qeyri-neft məhsullarının ixracının təşviqi ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 1 mart 2016-cı il tarixli 811 nömrəli Fərmanının icrası məqsədilə 2019-cu il ərzində yerli istehsalı rəqabətqabiliyyətli olan məhsulların siyahısında yer almış "Qabığı təmizlənmiş meşə fındığı" məhsulunun ixracına görə

sahibkarlıq subyektlərinə 3.3 milyon manat ixrac təşviqi ödənilmişdir. Eyni zamanda, “Xarici ölkələrə ixrac missiyalarının və Azərbaycan ərazisinə alıcı missiyalarının təşkilinə, xarici bazarların araşdırılması və marketinq fəaliyyətinə, “Made in Azerbaijan” brendinin xarici bazarlarda təşviqinə, yerli şirkətlərin ixracla bağlı beynəlxalq sertifikat almasına, ixrac əlaqəli tədqiqat-inkışaf proqram və layihələrinə çəkilən xərclərin dövlət büdcəsi hesabına ödənilən hissəsinin müəyyənləşdirilməsi və ödənilmə mexanizminin tənzimlənməsi Qaydası”nın təsdiq edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 5 oktyabr 2016-cı il tarixli 1063 nömrəli Fərmanının icrası məqsədilə 2019-cu il ərzində Azərbaycanda pomidor, qabığı təmizlənmiş meşə fıncığı, alma, heyva, eyni zamanda müxtəlif növ spirtsiz içki (lemonadlar) istehsalçılarının iştirakı ilə “Made in Azerbaijan” brendi altında Almaniyada “Fruit Logistica 2019 beynəlxalq meyvə-tərəvəz sərgisi”, Rusiyada “PodExpo 2019”, “WorldFood 2019”, Birləşmiş Ərəb Əmirliklərində “Gulfood 2019” beynəlxalq ərzaq sərgilərində vahid ölkə stendi ilə iştirak olunmuş, Qətər Əmirliyinin Doha şəhərinə və Polşa Respublikasının Varşava şəhərinə ixrac missiyaları təşkil olunmuşdur.

- ***Azərbaycan Respublikasında kiçik və orta sahibkarlıq səviyyəsində istehlak mallarının istehsalına dair Strateji Yol Xəritəsi” üzrə təfəssilatlı tədbirlər planının 5.2.1 bəndinin “2. Universitetlərin nəzdində texnopark və biznes inkubatorlarının yaradılmasının genişlənməsi ilə bağlı müvafiq təkliflərin hazırlanması”*** tapşırığının icrası istiqamətində beynəlxalq təcrübə əsasında universitetlərin nəzdində texnopark və biznes inkubatorlarının yaradılmasının genişlənməsi ilə bağlı müvafiq təkliflər hazırlanmış və hazırlanmış təkliflər prioritet hesab edilən Bakı Dövlət Universiteti, Bakı Ali Neft Məktəbi, Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universiteti (ADNSU) və Azərbaycan Texniki Universitetinə təqdim edilmişdir. Həmçinin, tapşırığın icrası istiqamətində tədqiqatlarda universitet-sənaye əməkdaşlığının genişləndirilməsi məqsədilə sənaye müəssisələrinin fəaliyyətinə uyğun kafedraların açılması imkanları nəzərdən keçirilmiş, bu istiqamətdə Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universiteti, Bakı Mühəndislik Universiteti və Azərbaycan Texniki Universiteti ilə danışıqlar aparılmışdır. Həmçinin, “Ali təhsil müəssisəsi nəzdində texnologiyalar parkının fəaliyyətinin təşkili və idarə olunması Qaydası” sənəd layihəsi hazırlanmışdır. Layihə hazırlanarkən Rusiya Federasiyasının və Belarus Respublikasının təcrübələri araşdırılmış və bu sahədə mövcud vəziyyət, xüsusilə qanunvericilik bazası öyrənilmişdir. Layihə özündə dövlət və özəl ali təhsil müəssisələrində texnologiyalar parkının yaradılması, idarə edilməsi və onlarda fəaliyyətin həyata keçirilməsi ilə bağlı məsələləri tənzimləyir. Layihə Təhsil Nazirliyinə təqdim edilmişdir.
- ***“Azərbaycan Respublikasının milli iqtisadiyyat perspektivi üzrə Strateji Yol Xəritəsi”nin 3.2.3. İnnovasiya fəaliyyətinə investisiya qoyuluşunun təşviq edilməsi*** tapşırığının icrası istiqamətində “İnnovasiya Fəaliyyətinin İnkişafına dair 2019-2021-ci illər üçün Dövlət Proqramı”nın layihəsi hazırlanmış və 9 yanvar 2019-cu il tarixli İN-X/O-309/2019 nömrəli məktubla Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyasına təqdim olunmuşdur. Layihədə ölkədə innovasiya fəaliyyətinin normativ-hüquqi və metodoloji bazasının təkmilləşdirilməsi, elmi potensialın inkişafı, innovasiya sahibkarlığının inkişafı, innovasiya infrastrukturunun inkişafı, Milli İnnovasiya Sisteminin

elementləri arasında qarşılıqlı münasibətlərin təmin edilməsi, beynəlxalq əməkdaşlıq, innovasiya siyasəti ilə bağlı tədbirlər nəzərdə tutulmuşdur.

- ***“Azərbaycan Respublikasının milli iqtisadiyyat perspektivi üzrə Strateji Yol Xəritəsi”nin Tədbirlər Planının “3.2.4. Sektorlar üzrə əmək məhsuldarlığı təşəbbüslərinin reallaşdırılması”*** tapşırığının icrası ilə əlaqədar “2019-2021-ci illər üçün sektorlar üzrə əmək məhsuldarlığının artırılmasına dair Dövlət Proqramı” layihəsi hazırlanmış, aidiyyəti qurumlarla razılaşdırılmışdır. Layihə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyasına təqdim edilmişdir. Layihədə ölkədə sektorlar üzrə əmək məhsuldarlığı ilə bağlı siyasət hazırlama prosesini sürətləndirmək, təhsil - biznes əməkdaşlığının genişləndirilməsilə əmək məhsuldarlığını artırmaq, biznes və investisiya mühitinin yaxşılaşdırılmasına yönəlmiş tədbirlərlə kapital səmərəliliyi dərəcəsini artırmaq, iqtisadiyyatda qənaətli istehsal nail olma prosesində innovativ və texnoloji yenilikləri yaymaq, kiçik və orta biznes subyektləri olmaqla firmaların texnoloji təchizat, təşkilatlanma, məhsuldarlıq və tədqiqat-ışləmə qabiliyyətlərini yüksəltməklə bağlı tədbirlər nəzərdə tutulur.
- ***“Azərbaycan Respublikasının ağır sənaye və maşınqayırmanın inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi” üzrə təfəssilatlı tədbirlər planının 1.1.1. Qənaətli istehsal metodları üzrə təhlil aparılması tapşırığının (3. Aidiyyəti dövlət orqanlarının və pilot sənaye müəssisələrinin nümayəndələri ilə birgə səmərəli istehsal metodları üzrə müzakirə seminarlarının keçirilməsi)*** icrası istiqamətində 14 yanvar 2019-cu il tarixində qənaətli istehsal üzrə beynəlxalq standartların tətbiqinin təşviqi məqsədilə İSO9001:2015 standartlarının tətbiqi mövzusunda 5 gün davam edən təlim keçirilmişdir. Təlimin məruzəçiləri Türk Standartlar İnstitutunun təhsil üzrə direktoru Feyzullah Erdoğan və İnstitutun Azərbaycan üzrə təmsilçisi Gülhan Yüzeroğlu olmuşdur. Qeyd olunan istiqamətində İSO50001:2018 - Enerji idarəetmə sistemi standartlarının tətbiqinə dair növbəti trening 4-8 mart 2019-cu il tarixlərində keçirilmişdir. 20 iyul 2019-cu il tarixində “Qənaətli istehsal üsulu “5S” üzrə müzakirə-seminarı keçirilmişdir. Aidiyyəti dövlət qurumları, sahibkarlar və İnstitut əməkdaşlarının iştirakı ilə keçirilmiş seminarda sənaye müəssisələri arasında qənaətli istehsal metodlarının təbliğ edilməsi, enerji səmərəliliyinin artırılması, enerji xərclərinin azaldılması, enerji istehlakında qənaətə nail olunması kimi məsələlər müzakirə edilmişdir. 18 sentyabr 2019-cu il tarixində İqtisadi İslahatlar Elmi Tədqiqat İnstitutunda Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 6 dekabr tarixli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Ağır sənaye və maşınqayırmanın inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi”nin icrasına uyğun olaraq, İqtisadiyyat Nazirliyinin İqtisadi İslahatlar Elmi Tədqiqat İnstitutunda “Qənaətli istehsal üsulu “Altı Sigma” üzrə və Qənaətli enerji” mövzusunda təlim keçirilmişdir.
- ***“Azərbaycan Respublikasının ağır sənaye və maşınqayırmanın inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi”nin Tədbirlər Planının 1.1.1-ci yarımbəndinin 6. Qənaətli istehsal metodları ilə bağlı məlumatlandırma tədbirlərinin görülməsi (analitik və təşviq nəşrlərinin çap edilməsi)*** altbəndinin icrası istiqamətində qənaətli istehsal üsulu “Qənaətli istehsal üsulları: tam zamanında istehsal (Just-In-Time)”, “Qənaətli istehsal üsulu “Altı Sigma” - maarifləndirici məlumatları özündə əks etdirən kitabçalar hazırlanmışdır. Kitabçalarda Qənaətli istehsalın mahiyyəti və istehsalda tətbiqi

xüsusiyyətləri və tam zamanında istehsal üsulunun və 6 sigma üsuluna dair məlumatlar öz əksini tapmışdır. Kitabçalar İnstitutun rəsmi internet səhifəsində yerləşdirilmişdir. Tədbirin icrası ilə əlaqədar, İnstitut tərəfindən aidiyyəti müəssisələrdə qənaətli istehsal üsullarının tətbiqi, eləcə də, məlumatlılığın öyrənilməsinə dair sorğu anketi hazırlanmışdır. Tərtib olunmuş sorğu anketində: müəssisələrin istehsal etdiyi məhsul və xidmətlərin siyahısı, 2018-ci il üzrə müəssisədə işləyənlərin sayı, natura və dəyər ifadəsi ilə illik satış həcmi, müəssisədə tətbiq olunan idarəetmə və istehsal standartları, istehsal texnologiyaları, qənaətli istehsal üsulları haqqında müəssisələrin məlumatlı olub olmaması, tətbiq olunan qənaətli istehsal üsulları, müəssisə tərəfindən işçilərin ixtisasartırmasının keçirilib keçirilməməsi kimi məsələlər öz əksini tapmışdır. Qənaətli istehsal üsullarının tətbiqi, eləcə də, məlumatlılığın öyrənilməsinə dair sorğu anketi Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən 53 ağır sənaye və maşınqayırma müəssisəsinə göndərilmişdir. Sorğunun nəticələri təhlil edilmiş, müvafiq arayış hazırlanmışdır.

- ***“Azərbaycan Respublikasının ağır sənaye və maşınqayırmanın inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi”nin 1.1.4 bəndinin 1-ci altbəndi Müəssisələrdə elmi-texniki tədqiqatları, araşdırmaları və innovativ fəaliyyəti dəstəkləmək üçün milli innovasiya sisteminin yaradılması və milli tədqiqatların praktiki tətbiqi istiqamətində tədbirlərin görülməsi*** tapşırığının icrası ilə əlaqədar, eləcə də Milli Aviasiya Akademiyası ilə əməkdaşlıq çərçivəsində İnstitutda “Ozonlaşdırma texnologiyasının kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalında tətbiq olunmasının iqtisadi əsaslandırılmış biznes layihəsi” hazırlanmışdır. Layihədə mütəxəssis nəzarəti altında ozonlaşdırma texnologiyasının müxtəlif regionlarda kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalında tətbiq olunmasını təmin edən strukturun (İnjiniinq-Innovasiya Mərkəzinin) yaradılması təklif olunmuş və Mərkəzin yaradılmasının iqtisadi səmərəliliyi qiymətləndirilmişdir. Aparılmış tədqiqatın praktiki tətbiqi istiqamətində Milli Aviasiya Akademiyası tərəfindən Nazirlər Kabinetinə müraciət edilmişdir. Milli innovasiya sisteminin yaradılması istiqamətində “İnnovasiya Fəaliyyətinin İnkişafı Dövlət Proqramı” layihəsi, “İnnovasiya fəaliyyəti haqqında” qanun layihəsi və vençur və kraudfanding fəaliyyəti ilə bağlı qanunvericiliyə dəyişiklik layihələri hazırlanmış və aidiyyəti üzrə təqdim edilmişdir.
- ***“Azərbaycan Respublikasında kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalına və emalına dair Strateji Yol Xəritəsi”nin 9.1.2. Kənd yerlərinin sosial-iqtisadi inkişafı üzrə statistik bazanın və monitoring sisteminin yaradılması*** tapşırığının icrası istiqamətində görülməli işlər 10 sentyabr 2019-cu il tarixində İqtisadi İslahatların Təhlili və Kommunikasiya Mərkəzində və 16 sentyabr 2019-cu il tarixində Aqrar Tədqiqatlar Mərkəzində geniş müzakirə edilmiş, Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyinin İqtisadi İslahatlar Elmi Tədqiqat İnstitutu ilə Azərbaycan Respublikası Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi Aqrar Tədqiqatlar Mərkəzi tərəfindən Azərbaycanın milli xüsusiyyətləri nəzərə alınmaqla, kənd yerləri üzrə informasiya bazasının texniki-tapşırığının hazırlanması qərara alınmışdır. Bununla əlaqədar aidiyyəti dövlət qurumlarının mövcud bazaları və bu bazalarda yığılmış aidiyyəti göstəricilər (kənd yerlərində rifah səviyyəsi, məşğulluğun strukturu, sosial xidmətlər və infrastrukturla təminat və digər bu kimi məsələləri əhatə edən) barədə məlumatların əldə edilməsi məqsədilə qurumlara müraciət ünvanlanmışdır. Əldə edilmiş məlumatlar əsasında “Kənd yerlərinin sosial-iqtisadi inkişafı üzrə statistik

bazanın və monitoring sistemi”nin yaradılması üzrə texniki-tapşırıq hazırlanmış və münasibət bildirilməsi məqsədilə aidiyyəti qurumlara təqdim edilmişdir.

- **“Azərbaycan Respublikasında peşə təhsili və təliminin inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi”nin “2.1.5. Peşə təhsili müəssisələrində satış məqsədli istehsal fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi”** tədbirinin icrası istiqamətində pilot peşə təhsili müəssisələrində məhsul və xidmətlərin istehsalı və satışı üzrə fəaliyyətin qiymətləndirilməsi metodologiyası ilkin variantı hazırlanmışdır. Metodologiyada fəaliyyətin səmərəliliyinin universal bir göstərici olaraq gəlir və onun nisbi göstəricisi rentabellik təklif edilmişdir. Bununla yanaşı metodologiyada əmək, maliyyə və maddi ehtiyatlardan istifadə göstəricilərinin hesablanma qaydası da öz əksini tapmışdır. AR Təhsil Nazirliyi Peşə Təhsili üzrə Dövlət Agentliyi tərəfindən seçilmiş pilot peşə təhsili müəssisələrində sorğuların keçirilməsi məqsədilə anket forması hazırlanmış və qiymətləndirmə məlumatlarının əldə edilməsi məqsədilə müəssisələrə təqdim edilmişdir. Əldə olunmuş məlumatlar əsasında pilot peşə təhsili müəssisələrinin mövcud vəziyyətinə dair arayış hazırlanmışdır.
- **“Baramaçılığın və ipəkçiliyin inkişafına dair 2018-2025-ci illər üçün Dövlət Proqramı”nın İqtisadiyyat Nazirliyi üzrə icrasına dair Tədbirlər Planının “10. Barama istehsalı və emalı sahəsində innovativ layihələrin dəstəklənməsi”** bəndinin icrası istiqamətində barama istehsalı və emalı prosesi verilmiş (göstərilmiş), ipək qurdunun həyat dövrü bütün etaplar üzrə izah edilmişdir. İpəyin növləri, xüsusiyyətləri, quruluşu, faydaları və istifadəsi araşdırılmışdır. Bundan başqa Azərbaycanda baramaçılığın və ipəkçiliyin mövcud vəziyyəti haqqında qısa məlumat verilmiş, hər bir rayon üzrə yaş barama qəbulunun (kq) 2015-2019-cu illər üzrə statistikasını cədvəl şəklində göstərilmişdir. Tədqiqat işində dünyada ipəkçiliyin inkişaf meyilləri, barama istehsalı və emalı sahəsində dövlət dəstəyinin beynəlxalq təcrübəsi öyrənilmişdir. Belə ki, barama istehsalı və emalı sahəsində innovativ layihələrin icrası üçün dəstəkləyici tədbirlər Türkiyə və Hindistanın təmsalında nəzərdən keçirilmişdir. Həmçinin, ölkəmizdə təhlillərin aparılması və dəstəkləyici tədbirlərin müəyyən edilməsi üçün barama istehsalı sahəsində Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi Dövlət Aqrar İnkişaf Mərkəzlərinin, Qax Damazlıq İpəkçilik Stansiyasının, “Azərİpək MMC”-nin, eləcə də, barama istehsalçılarının (kümçülərin) fəaliyyətinə dair sorğu anketləri hazırlanmış, nəticələr təhlil edilərək arayış forması hazırlanmışdır.
- **“2018-2025-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında şərabçılığın inkişafına dair Dövlət Proqramı”nın İqtisadiyyat Nazirliyi üzrə icrasına dair Tədbirlər Planının “7. Şərabçılıqla məşğul olan regionların mikrozonalara ayrılması və tanıtılması”** tapşırığının icrası istiqamətində “Şərabçılıqla məşğul olan regionların mikrozonalara ayrılması və tanıtılması üzrə Gürcüstan təcrübəsi” adlı tədqiqat işi yerinə yetirilmiş və nəşrə təqdim edilmişdir. Azərbaycanın üzümçülük və şərabçılıq bölgələrinin ərazi xüsusiyyətləri sistemləşdirilmiş, üzümçülük və şərabçılıq zonaları müəyyən edilmişdir. Sözügedən zonalar üzrə kataloq hazırlanmış və Gəncə-Qazax iqtisadi rayonunda şərab emalı müəssisələrinə təqdim edilmişdir. “Şərabçılıqla məşğul olan regionların mikrozonalara ayrılması və tanıtılması” üzrə kitabça əsas şərabçılıq regionlarının mikrozonalara bölünməsi və hər zonaya məxsus xüsusiyyətləri - üzüm əkin sahəsi;

məhsuldarlıq; üzüm əkinlərinin yerləşdiyi hündürlük; zonanın iqlim tipi; torpaq örtüyü; illik istilik miqdarı; illik orta temperature; illik yağış miqdarı; məhsul yığılımı; mikrozonada yerləşən şərab istehsal edən müəssisələr; istehsal edilən şərab növləri; şərab istehsalı üçün istifadə edilən üzüm növləri özündə əks etdirir. Kataloqda şərabçılıqla məşğul olan zonalar Abşeron, Quba Xaçmaz, Şirvan, Qarabağ-Mil, Dağlıq Qarabağ, Lənkəran, Gəncə-Qazax, Şəki-Zaqatala bölgələri olmaqla mikrozonalara ayrılmışdır.

- **"2018-2020-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında rəqəmsal ödənişlərin genişləndirilməsi üzrə Dövlət Proqramı"nın İqtisadiyyat Nazirliyi üzrə icrasına dair Tədbirlər Planının "8. Rəqəmsal sahibkarlığın inkişaf etdirilməsinə dair hüquqi bazanın təkmilləşdirilməsi məqsədi ilə hüquqi aktların layihələrinin hazırlanaraq aidiyyəti üzrə təqdim edilməsi"** tapşırığının icrası istiqamətində mövcud qanunvericilik araşdırılaraq bəzi qanunvericilik aktlarında sahibkarlıq fəaliyyətinin rəqəmsallaşdırılması ilə bağlı məsələləri əks etdirən dəyişikliklərə dair təkliflər hazırlanmışdır. Vençur və kraudfandinq fəaliyyəti ilə bağlı mövcud qanunvericiliyə zəruri dəyişiklik layihələrinin hazırlanması tapşırığı ilə əlaqədar yaradılmış işçi qrupunun iştirakı ilə "İnvestisiya fondları haqqında" Azərbaycan Respublikasının 22 oktyabr 2010-cu il tarixli 1101-IIIQ nömrəli Qanununda dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu, kraudfandinq fəaliyyəti ilə bağlı Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu və "Qiymətli kağızlar bazarı haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikasının Qanunu layihələri hazırlanmış, münasibət bildirilməsi məqsədilə aidiyyəti qurumlara təqdim edilmişdir. Əcnəbilərin və vətəndaşlığı olmayan şəxslərin Azərbaycan Respublikasına gəlməsi, sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olması şərtləri, viza növləri, elektron viza, sadələşdirilmiş viza kimi məsələlər araşdırılmış və müvafiq təkliflər hazırlanmışdır. Təkliflər münasibət bildirilməsi məqsədilə aidiyyətli qurumlara göndərilmişdir.
- **Regional sənaye pasportunun hazırlanması** tədqiqat işində pilot layihə olaraq "Gəncə-Qazax regionunun sənaye pasportu" hazırlanmışdır. İşdə Gəncə-Qazax regionun təbii-coğrafi xarakteristika; inzibati ərazi vahidinin inkişafı ilə bağlı tarixi və retrospektiv məlumatlar; demografik xarakteristika və əhalinin yaşayış səviyyəsi; sosial-mədəni sfera; idarəetmə orqanları və ictimai nümayəndəliklər (təşkilatlar); ümumi sosial-iqtisadi indikatorlar; əsas iqtisadi subyektlər; regiona qoyulan investisiyalar; sənaye istehsalı sahəsində müvafiq layihələrin həyata keçirilməsi üçün regionun iqtisadiyyatına, sənaye potensialına və investisiya sahələrinə dair məlumatlar daxil edilmiş, regionun iqtisadi göstəriciləri, sənaye göstəriciləri, sənayenin mövcud infrastrukturunu, sənayenin mövcud dövlət dəstəyinin və tənzimlənməsinin əsas istiqamətləri, regionun sənaye xammal bazası və ixrac olunan sənaye məhsulları (növləri, əsas bazarlar) işdə öz əksini tapmışdır.

İş Planından əlavə görülmüş işlər barədə

- ❖ ***“Azərbaycan Respublikasında ağır sənaye və maşınqayırmanın inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi”nin “2.1.1. Regional bazarlara ixrac perspektivi olan malların siyahısının hazırlanması”*** tapşırığın icrası istiqamətində ağır sənaye və maşınqayırma sahəsində məhsullar üzrə məlumat bazası formalaşdırılmış; 13 region ölkəsi üzrə qarşılıqlı idxal-ixrac məlumatları toplanmış; məhsulların idxal və ixrac qiymətləri hesablanmış, qiymət indeksləri müəyyənləşdirilmiş; 6 rəqəmli HS kodları əsasında yığılmış məlumatları DSK-nın keçid açarları vasitəsilə SMST kodlarına çevrilmiş və bu əsasda sahələr üzrə qruplaşdırılmalar aparılaraq qiymətlər və qiymət indeksləri müəyyən edilmişdir. Həmçinin, region ölkələri üzrə hər bir məhsula görə lokallaşma əmsalları hesablanmış və bu əsasda qeyd olunan ölkələr üzrə qarşılıqlı ticarət əlaqələrində idxal və ixrac olunan məhsullara görə ən uyğun bazarlar müəyyən edilmişdir. Regional bazarlarda tələbi olan məhsullar üzrə Azərbaycanda ixrac edilə bilməsi məqsədilə rəqabətqabiliyyətlilik (Daxili Resurs Sərfi əmsalları) qiymətləndirilmiş və konkret məhsulların siyahısı müəyyən edilmişdir. Hazırlanmış siyahı üzrə hər bir məhsula görə rentabellik və investisiya cədvəlləri qiymətləndirilmişdir ki, bu da istehsalı qısa zaman ərzində və az investisiya tələb edən məhsullar seçilməsinə imkan vermişdir.

- ❖ ***İnvestisiyaların 10%-lik artımın nəticələri*** ilə bağlı tədqiqat yerinə yetirilmişdir. Kənd təsərrüfatı, emal sənayesi, turizm və rabitə sahəsində investisiyaların 10% artımı nəticəsində yaranacaq makroiqtisadi effektlər baza səviyyəsi ilə müqayisədə təhlil edilərək aidiyyəti üzrə Nazirliyə təqdim olunmuşdur. Belə ki, Sosial Hesablar Matrisi multiplikator modeli vasitəsilə aparılmış qiymətləndirmələrdə ixrac ekzogen dəyişən olaraq müəyyən edilmişdir. İxracın miqdarına təsir göstərən amillər əsasən valyuta məzənnəsi, tərəfdaş ölkələrin ÜDM-nin miqdarı və s kimi digər faktorlar təsir etdiyi üçün yerinə yetirilmiş simulyasiyalarda ixrac sabit olaraq qeyd edilmişdir. Qeyd olunan faiz dəyişmələri Sosial Hesablar Matrisi multiplikator modeli vasitəsilə Texnoloji matrisi əsas götürərək hesablanmışdır. Belə ki, hər hansı bir ildə investisiya xərclərinin 10% artımı nəticəsində ÜDM həmin ildə 0.27% artacaqdır. Bu dəyişmə ancaq həmin ildə artırılmış investisiya xərclərinin miqdarına görə alınan faiz artımıdır.

- ❖ ***Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 27 dekabr 2018-ci il tarixli 852 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasında yol hərəkətinin təhlükəsizliyinə dair 2019-2023-cü illər üçün Dövlət Proqramı”nın icrasına dair tədbirlər planında nəzərdə tutulmuş 7.1.4. “Yol-nəqliyyat hadisələri nəticəsində dəyən zərərin müəyyənləşdirilməsi qaydalarının hazırlanması və təsdiqi” bəndinin “Yol-nəqliyyat hadisələri nəticəsində dəyən sosial-iqtisadi və ekoloji zərərin qiymətləndirilməsi və hesablanması qaydalarının hazırlanması” (7.1.4.1)*** altbəndinin icrası ilə bağlı yol nəqliyyat hadisələri nəticəsində insanlara dəymiş itki və zərərin qiymətləndirilməsinə dair beynəlxalq təcrübənin öyrənilməsi əsasında sosial-iqtisadi və ekoloji zərərlər müəyyənləşdirilərək metodologiya layihəsi və göstəricilər sistemi hazırlanaraq münasibət bildirilməsi məqsədilə aidiyyəti həmicraçı qurumlara göndərilmişdir. Daxil olan rəy və təkliflər nəzərə alınaraq, “Yol-nəqliyyat hadisələri

nəticəsində dəyən sosial-iqtisadi və ekoloji zərərin qiymətləndirilməsi və hesablanması "Qaydaları"nın təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərar layihəsi hazırlanaraq münasibət bildirilməsi üçün aidiyyəti qurumlara göndərilmişdir. Sənəd layihəsi İqtisadiyyat Nazirliyinin 28 noyabr 2019-cu il tarixli İN-X/O-14635/2019 nömrəli məktubu ilə Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinə aidiyyəti üzrə təqdim edilmişdir. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabineti tərəfindən sənəd layihəsi aidiyyəti qurumlara münasibət bildirilməsi üçün göndərilmişdir.

Hesabat dövründə elmi əməkdaşlığın və kadr potensialının gücləndirilməsi istiqamətində görülmüş işlər:

- İqtisadi İslahatlar Elmi Tədqiqat İnstitutunda İnstitut, SKIP və "AEEC" MMC-nin nümayəndələri üçün ISO9001:2015 standartının tətbiqi məqsədilə Türk Əməkdaşlıq və Koordinasiya Agentliyinin (TİKA) və Türk Standartlar İnstitutunun (TSİ) ölkəmizdəki nümayəndəliklərinin təşkilatçılığı ilə TSİ-nin təhsil üzrə direktoru Feyzullah Erdoğan və Azərbaycan üzrə təmsilçisi Gülhan Yüzəroğlu tərəfindən təlim keçirilmişdir (14-18 yanvar 2019-cu il);

- İnstitutda və "Sumqayıt Kimya Sənaye Parkı" MMC-də fəaliyyət göstərən rezidentlər və özəl sektor nümayəndələri üçün ISO5001:2018 – Enerji idarəetmə sistemi standartının tətbiqi məqsədilə TİKA-nın və TSİ-nin ölkəmizdəki nümayəndəliklərinin təşkilatçılığı ilə TSİ-nin təhsil üzrə direktoru Feyzullah Erdoğan, Azərbaycan üzrə təmsilçisi Gülhan Yüzəroğlu və elektron mühəndisi Ömər Gün tərəfindən təlim keçirilmişdir (4-8 mart 2019-cu il);

- İnstitutda Karl Universiteti və Çex Elmlər Akademiyasının Birgə İqtisadiyyat İnstitutunun doktorantı Taği Qadiri tərəfindən "Miqrasiya İqtisadiyyatı: alman əmək bazarı timsalında" mövzusunda aparılan tədqiqat işinin təqdimatı keçirilib (19 mart 2019-cu il);

- Naxçıvan Biznes Mərkəzində İnstitutun keçmiş direktoru i.e.d., professor Vilayət Vəliyev, şöbə müdiri i.ü.f.d. Arzu Süleymanov və baş elmi işçisi i.ü.f.d. Malik Mehdiyev tərəfindən "Sahələrarası balans və ekonometrik modellər əsasında makroiqtisadi təsirlərin və investisiya layihələrinin səmərəliliyinin qiymətləndirilməsi" mövzusunda seminar keçirilib (3-5 aprel 2019);

- İnnovasiyaların Təşviqi Qrupunun iclasında vətəndaş Arif Qəniyevin yeni texnologiya tətbiq edilməklə istifadəsiz qalmış ərazilərdə yetişən qamış və qarğı bitkilərindən lövhə, tara və qablaşdırma məhsullarının istehsalının mümkünlüyünə dair layihəsinin təqdimatı olub (15 may 2019-cu il);

- 21 may 2019-cu il tarixində İnstitutun təşkilatçılığı ilə Ukrayna Elmi-Texniki Ekspertiza və İnformasiya İnstitutunda "İnformasiya və bilik cəmiyyətində insan inkişafı" II beynəlxalq elmi-praktiki konfrans keçirilmişdir;

- İnnovasiyaların Təşviqi Qrupunun iclasında vətəndaş Bəhruz Mehdiyevin "İnşaat sektoru vahid pərakəndə satış platforması (hipermarket) layihəsi"nin təqdimatı olub (24 may 2019-cu il);

- İnstitutda Türkiyə Respublikası Strategiya və Büdcə Təşkilatının baş məsləhətçisi, 2010-2013-cü illərdə Türkiyənin ölkəmizdəki səfirliyində planlaşdırma və inkişaf məsələləri üzrə məsləhətçi kimi fəaliyyət göstərmiş Fərrux Tığlının iştirakı ilə "Elmi-texnoloji inkişaf və sənaye: strateji planlaşdırma və investisiyalar" mövzusunda müəllif seminarı keçirilmişdir (07 iyun 2019-cu il);

- İnstitutda "Samur-Abşeron suvarma sisteminin yenidən qurulması" layihəsinin icrasına dair komissiya üzvlərinin iclası və "Milli tədqiqatların praktiki tətbiqi" mövzusunda

seminar təşkil edilmişdir (12 iyun 2019-cu il).

- 6 sentyabr 2019-cu il tarixində İnnovasiyaların Təşviqi Qrupu İstanbul Texniki Universitetinin professoru Rafiq Mehdiyevin “Qlobal avtomobil sənayesinin bu günü və sabahı: yanacaq və ətraf mühit problemləri” mövzusunda brifinq keçirilmişdir. Brifinqdə müvafiq dövlət qurumlarının, müəssisələrin, elmi təşkilatların və özəl sektorun nümayəndələri iştirak ediblər. Tədbirdə Rafiq Mehdiyev 10 beynəlxalq patent almış “Yüksək performans və az yanacaqda çalışan prototip mühərrik modeli” layihəsini təqdim edib.

18 sentyabr 2019-cu il tarixində İqtisadi İslahatlar Elmi Tədqiqat İnstitutunda Qənaətli istehsal üsulu "Altı Sigma" üzrə və Qənaətli enerji" mövzusunda təlim keçirilmişdir.

19-20 sentyabr 2019-cu il tarixlərində Ukraynanın Kiyev şəhərində Ukrayna Təhsil və Elm Nazirliyi, "Ukrayna Elmi-Texniki Ekspertiza və İnformasiya İnstitutu" Dövlət Elm Qurumu, "Ukrayna Milli Elmlər Akademiyasının İqtisadiyyat və Proqnozlaşdırma İnstitutu" Dövlət Qurumu və İqtisadi İslahatlar Elmi Tədqiqat İnstitutunun təşkilatçılığı ilə "İnformasiya Cəmiyyətinin Qurulması: Ehtiyatlar və Texnologiyalar" mövzusunda XVIII Beynəlxalq Elmi-Praktik Konfrans keçirilmişdir.

10 oktyabr 2019-cu il tarixində Bakıda İqtisadiyyat Nazirliyinin dəstəyi, "Sumqayıt Kimya Sənaye Parkı" MMC və İqtisadi İslahatlar Elmi Tədqiqat İnstitutunun təşkilatçılığı ilə “Standartların tətbiqi: Azərbaycan-Türkiyə Əməkdaşlığı” mövzusunda Beynəlxalq Konfrans, 30 oktyabr 2019-cu il tarixində Strateji Yol Xəritələrinin müvafiq tədbirlər planlarında nəzərdə tutulmuş elmi-tədqiqat təşkilatları ilə müəssisələr arasında əlaqələrin gücləndirilməsi, kiçik və orta biznesin inkişafı üçün innovasiya infrastrukturunun təkmilləşdirilməsi tədbirlərinin icrası istiqamətində “Ölkədə aparılan milli tədqiqatlar bazasının təbliği” mövzusunda seminar, 08 noyabr 2019-cu il tarixində İnnovasiyaların Təşviqi Qrupunun “İKT-lər və təşkilati modellərin yaradılması indeksi üzrə” “Biznes müəssisələrinin yeni təşkilati modellər (tele iş, virtual qruplar şəklində iş) barədə məlumatlandırılması məqsədilə seminarların keçirilməsi” tapşırığının icrası istiqamətində növbəti iclası keçirilmişdir.

7 noyabr 2019-cu il tarixində Ukrayna Təhsil və Elm Nazirliyinin dəstəyi Ukrayna Elmi-Texniki Ekspertiza və İnformasiya, Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyinin İqtisadi İslahatlar Elmi Tədqiqat, Belarus Milli Elmlər Akademiyasının Birləşmiş İnformatika Problemləri, Ukrayna Milli Elmlər Akademiyasının İqtisadiyyat və Proqnozlaşdırma institutlarının təşkilatçılığı ilə IV beynəlxalq INNOVATION MARKET forumu çərçivəsində “İnformasiya, təhlil, proqnoz – səmərəli dövlət idarəçiliyinin strateji rıçaqlarıdır” XII beynəlxalq elmi-praktiki konfransı keçirilmişdir.

- Kitabxananın yeni elmi ədəbiyyatlarla zənginləşdirilməsi, nəşr işinin təşkili məqsədilə: mütəmadi olaraq kitabxana işləri yerinə yetirilmişdir. Kitabxaya daxil olan dövrü mətbuat və elmi ədəbiyyatların kataloqları və xülasələri hazırlanmışdır; “Azərbaycanda iqtisadi islahatların həyata keçirilməsi xüsusiyyətləri və problemləri” adlı Elmi əsərlər toplusunun XVIII buraxılışı nəşr olunmuş, XIX buraxılışı isə nəşr üçün hazırlanmışdır.